

Avtorji

doc. dr. Marko Brus, *Evropska pravna fakulteta v Novi Gorici,*
višji sodnik na Višjem sodišču v Ljubljani

dr. Mile Dolenc, *vrhovni sodnik svetnik na Vrhovnem sodišču RS*

asist. prof. dr. Francesca Fiorentini, *Univerza v Trstu*
(Private Comparative Law, Department IUSLIT)

prof. dr. Tatjana Josipović, *Pravna fakulteta v Zagrebu*

prof. dr. Miha Juhart, *Pravna fakulteta v Ljubljani*

prof. dr. Marko Kambič, *Pravna fakulteta v Ljubljani*

dr. Mateja Končina Peternel, *vrhovna sodnica na Vrhovnem*
sodišču RS

prof. dr. Helmut Koziol, *European Centre of Tort and Insurance*
Law, Dunaj/Gradec

prof. dr. Janez Kranjc, *Pravna fakulteta v Ljubljani*

prof. dr. Damjan Možina, *Pravna fakulteta v Ljubljani*

prof. dr. Dušan Nikolić, *Pravna fakulteta v Novem Sadu*

zasl. prof. dr. Ada Polajnar Pavčnik, *Pravna fakulteta v Ljubljani*

prof. dr. Willibald Posch, *Pravna fakulteta v Gradcu*

prof. dr. J. Michael Rainer, *Pravna fakulteta v Salzburgu*

prof. dr. Claudia Rudolf, *Pravna fakulteta na Dunaju*

doc. dr. Katja Škrubej, *Pravna fakulteta v Ljubljani*

prof. dr. Verica Trstenjak, *generalna pravobranilka na Sodišču*
Evropske unije

doc. dr. Ana Vlahek, *Pravna fakulteta v Ljubljani*

Spremna beseda

Leta 2011 je minilo dvesto let od razglasitve avstrijskega Občnega državlanskega zakonika, leta 2012 pa prav toliko od njegove uveljavitve v deželah avstrijske monarhije. To je bil za francoskim Code civil drugi evropski civilni zakonik. Izhajal je iz naravnopravne šole in je izraz evropskega racionalizma in razsvetljenstva. Ker je zakonik urejal civilnopravno življenje v velikem delu Evrope, je razumljivo, da sta bili obletnici zaznamovani s številnimi simpoziji in znanstvenimi konferencami. Mednarodni simpozij je 19. in 20. januarja 2012 potekal tudi v Ljubljani, priredila pa ga je tukajšnja Pravna fakulteta. Razprave s simpozija so bile posebej pripravljene za natis in so zbrane v tej knjigi.

V prvem delu so objavljene razprave splošne narave. Ti prispevki razčlenjujejo izvor, teoretična izhodišča in veljavo zakonika na območju današnje Slovenije ter njegov vpliv na nekatere druge evropske zakonodaje. Avtorji seveda niso prezrli sodobnega razvoja prava Evropske unije, prav tako pa je bila posebna pozornost namenjena sodni praksi slovenskih sodišč in Sodišča Evropske unije. Drugi del knjige vsebuje razprave, ki primerjalno razčlenjujejo posamezne pravne institute in posamezne problemske sklope.

Simpozij je bil mednarodni in udeleženci so referate predstavili v slovenskem, hrvaškem, angleškem in nemškem jeziku. V teh jezikih so prispevki tudi objavljeni.

Ada Polajnar Pavčnik

Kazalo

A.

SPLOŠNA TEORETIČNA IZHODIŠČA

I. Joseph Krainz (Jožef Krajnc) in njegov Sistem splošnega zasebnega prava	15
<i>Janez Kranjc</i>	
1. Uvod	15
2. Josef Krainz	17
3. Krajnčev Sistem avstrijskega splošnega zasebnega prava	20
II. Slovenes, Austrians and the ABGB: From Pluralistic to Monistic Conceptions of Law and Identity	27
<i>Katja Škrubej</i>	
III. The Origin of the ABGB	43
<i>J. Michael Rainer</i>	

B.

VPLIV NA POSAMEZNE PRAVNE UREDITVE

I. Pomen avstrijskega Občnega državljskega zakonika (ODZ) za razvoj slovenskega civilnega prava	55
<i>Miha Juhart</i>	
1. ODZ kot pravni vir na območju Slovenije	55

2.	Postopno nadomeščanje ODZ v socialistični Jugoslaviji.	56
3.	Civilno pravo po osamosvojitvi Republike Slovenije	60
4.	Vpliv ODZ na slovensko pravno stroko in sodno prakso	65
5.	Sklep.	71
II.	Austrian Civil Code and Serbian Civil Law	73
	<i>Dušan Nikolić</i>	
	Introduction	73
1.	A view on the first half of the 19 th century.	73
2.	A view on second half of the 19 th century	79
3.	A view on the first half of the 20 th century (Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes – Yugoslavia)	82
4.	A view of the second half of the 20 th century (Socialist Yugoslavia)	87
5.	Current Epoch	88
	Conclusions	90
III.	Veljava ODZ in druge avstrijske zakonodaje od prve svetovne vojne do danes	93
	<i>Marko Brus</i>	
1.	Sprejetje ODZ in njegova uporaba do treh delnih novel v letih 1914, 1915 in 1916.	93
2.	Dopolnjujoča ali spreminjajoča zakonodaja do leta 1918	94
3.	Veljavnost ODZ do konca druge svetovne vojne.	96
4.	Uporaba ODZ po drugi svetovni vojni.	100
	Literatura	109
IV.	Das ABGB im Europäischen Rechtsraum	111
	<i>Willibald Posch</i>	

V. Pomen in pojavnost ABGB/ODZ v sodni praksi Sodišča EU	127
<i>Verica Trstenjak</i>	
1. ABGB kot podlaga civilnega prava v Evropi ...	127
2. ABGB in Sodišče EU	128
3. Primeri iz sodne prakse Sodišča EU v povezavi z ABGB	132
4. Sklep	149
Literatura	151
VI. ODZ v praksi slovenskih sodišč	155
<i>Mateja Končina Peternel</i>	
1. Uvod	155
2. Obligacijsko pravo	156
3. Stvarno pravo	162
4. Sklep	173

C.

NEKATERI PRAVNI INSTITUTI

I. Die Vorteile des Grundsatzes der kausalen Tradition	177
<i>Helmut Koziol</i>	
1. Das Prinzip der kausalen Tradition im österreichischen Recht	177
2. Das deutsche Abstraktionsprinzip im Vergleich ..	182
3. Schlusswort	185
Bibliographie	187
II. Avstrijski prenosni sistem kavzalne tradicije	191
<i>Ana Vlahek</i>	
1. Temeljni sistemi pogodbenega prenosa lastninske pravice na premičninah	191
2. Oblikovanje prenosnega sistema v ODZ	192
3. Veljavna avstrijska ureditev	194
4. Sklep	222
Literatura	223

III. The ABGB in the Modern History of Italian Property Law	227
<i>Francesca Fiorentini</i>	
1. Introduction	227
2. The ABGB and Italian private law: Framework of a dynamic relationship	228
3. The Austrian land registration system: Origins and features	231
4. A different pathway: The Italian land registration system	235
5. The Austrian land registration system in Italy: Scholars, society and legislation	239
6. Efficient solutions from the Italian land book system: A closer look at the rules on mortgage registration	246
7. Concluding remarks	251
IV. Odsev skupne evropske pravne tradicije v paragrafih 418 in 297 ODZ	253
<i>Marko Kambič</i>	
1. Ureditev v primerjalni perspektivi	253
2. Klasične osnove	256
3. Srednji vek in primer koprskega statuta	258
4. Sodobna slovenska ureditev v razmerju do ODZ ..	265
Literatura	267
Viri	269
V. Uloga tradicije ABGB u reformi hrvatskog građanskog prava	271
<i>Tatjana Josipović</i>	
1. Uvod	271
2. ABGB kao glavni izvor građanskog prava u Hrvatskoj	272
3. Primjena ABGB kao pravnih pravila	273
4. ABGB i novo hrvatsko građansko pravo	282
5. Zaključak	304

VI. Das »Pactum de non cedendo« nach dem Slowenischen Schuldgesetzbuch im Lichte des ABGB und internationalen Einheitsrechts ...	307
<i>Claudia Rudolf</i>	
1. Einleitung.....	307
2. UNIDROIT Übereinkommen über internationales Factoring (FactÜ)	310
3. UN Übereinkommen über die Abtretung von Forderungen im internationalen Handel (CARIT).....	313
4. Principles of European Contract Law (PECL) ..	316
5. UNIDROIT-Principles.....	318
6. Draft Common Frame of Reference (DCFR) ...	318
7. Zwischenresümee	319
8. Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch	320
9. Slowenisches Schuldgesetzbuch (SchGB).....	321
10. Schlussbemerkung	323
VII. Napake volje pri sklepanju pogodb:	
ODZ in OZ.....	325
<i>Mile Dolenc</i>	
1. Uvod	325
2. Občni državljanski zakonik	326
3. Obligacijski zakonik	331
4. Sklep	339
Literatura	340
VIII. Pogodbena in nepogodbena odškodninska odgovornost: ODZ (1811) in Obligacijski zakonik (2001)	343
<i>Damjan Možina</i>	
1. Uvod	343
2. Kontrakt in delikt v ODZ	345
3. Kontrakt in delikt v Obligacijskem zakoniku (Zakonu o obligacijskih razmerjih)	349
4. Sklep	356

IX. ODZ kot vir slovenskega odškodninskega	
prava	359
<i>Ada Polajnar Pavčnik</i>	
1. Uvod	359
2. Funkcija odškodninskega prava	361
3. Varstvo oškodovanca	362
4. Nepremoženjska škoda	366
5. Kaznovalna odškodnina	369
6. Sklep	372
Literatura	373
Povzetki	379
Abstracts	393
Imensko kazalo	409
Stvarno kazalo	417

A.

Splošna teoretična
izhodišča

I. Joseph Krainz (Jožef Krajnc) in njegov Sistem splošnega zasebnega prava

Janez Kranjc

1. Uvod

Občni državljanski zakonik je bil razglašen s cesarskim patentom 1. junija 1811 in je stopil v veljavo v nemških dednih deželah avstrijske monarhije 1. januarja 1812. Z njegovim sprejemom je prenehalo veljati obče pravo (*ius commune*), zožila pa se je tudi uporaba običajnega prava. Hkrati so prenehali veljati tudi prvi del civilnega zakonika, ki je bil razglašen leta 1786, civilni zakonik, ki je od leta 1797 veljal v Galiciji, in seveda vsi zakoni, ki so bili v nasprotju z novim zakonikom.

Sprejem Občnega državljanskega zakonika je med drugim zahteval tudi spremembo pravnega študija.¹ Na univerzah monarhije je bil ta vse do absolutizma osredotočen predvsem na študij občega (*ius commune*), fevdnega in kanonskega prava. Do večje preнове je prišlo v času Marije Terezije. Reforma iz leta 1753 je težišče študija usmerila v naravno pravo. Študij naravnega prava naj bi dal študentu poleg strokovne tudi svetovnonazorsko izobrazbo prosvetljenega državnega uradnika, ki bo usposobljen za opravljanje pravosodnih poklicev v dednih deželah.

Skladno s tem ciljem študija in vse večjimi zakonodajnimi projekti se je povečeval tudi obseg pouka veljavnega avstrijskega prava. Po uradnih navodilih je bilo treba pri študiju Digest

---

¹ Splošen pregled pravnega študija s poudarkom na študiju na dunajski univerzi Ilse Reiter. Juristenausbildung an der Wiener Universität, Ein historischer Überblick, objavljeno tudi na spletni strani <http://homepage.univie.ac.at/ilse.reiter-zatloukal/Reiter-RewiStudiumWien.pdf>.

tam, kjer je praksa odstopala od *ius commune*, na taka odstopanja opozoriti in jih posebej poudariti. Profesor Digest je moral opozarjati tudi na *usus modernus*, na *Jura Patria*, na *Codex Austriacus*, na *Consuetudines Austriacae* ter na ostale domače predpise.

Do nove reforme pravnega študija je prišlo že leto dni po razglasitvi Kazenskega zakonika (Strafgesetzbuch über Verbrechen und schwere Polizey-Uebertretungen) leta 1803, v okviru katere so študijski program razširili s predmeti avstrijsko zasebno pravo, trgovinsko in menično pravo ter civilno procesno pravo.

Tej prehodni reformi je že leta 1810 sledila nova. Njen idejni oče je bil Franz von Zeiller, zadnji redaktor in pisec prvega komentarja Občnega državljanskega zakonika. Zeiller je bil tudi utemeljitelj samostojne avstrijske civilnopravne znanosti. Utemeljil jo je s svojim delom o naravnem zasebnem pravu.² Delo, ki je nadomestilo Martinijev učbenik iz leta 1774, je temeljito vplivalo na nadaljnji pravni razvoj v Avstriji.

Zeillerjev novi študijski načrt, ki je stopil v veljavo 13. julija 1810 in je bil v septembru istega leta dopolnjen s posebno instrukcijo, je bil bistveno drugačen od prejšnjega. V prvem letniku je imel poleg enciklopedije še naravno in kriminalno pravo. V drugem letniku je bila poleg rimskega in kanonskega prava še ekonomija. Predmeti tretjega letnika so bili avstrijsko zasebno, fevdno, trgovinsko in menično pravo, v četrtem pa politične znanosti, zakonoznanstvo, nepravdni postopek in oblikovanje pravnih poslov.

Zeillerjev program je ostal v veljavi do leta 1847, ko se je v študijskem programu še povečal obseg avstrijskega prava. Zara-

---

² Das natürliche Privat-Recht von Franz Edlen von Zeiller, Ritter des königlich Ungarischen St. Stephans-Ordens, k. k. Hofrathe bey der obersten Justiz-Stelle und Baysitzer der Hof-Commission in Justiz-Gesetzachen, Wien bey Karl Ferdinand Beck, 1802.

di marčne revolucije, ki je med drugim terjala tudi reformo študija, pa je prišlo do novih reform že dve leti za tem, provizorične leta 1849 oziroma dokončne leta 1850.

Na spremembe v sistemu študija je odločilno vplival tudi sprejem ODZ. Zakonik, ki je postal obvezna sestavina študijskega procesa, je bilo treba za potrebe študija sistematično obdelati.

Prvi celoviti sistem novega avstrijskega zasebnega prava je verjetno zasnoval slovenski pravnik Jožef Krajnc. Pripravil ga je v obliki zapiskov in gradiv za predavanja, knjižno izdajo dela pa je prehitela njegova nenadna smrt. Izdal ga je njegov prijatelj in kolega Leo Pfaff. Krajnc je v svojih dolgoletnih predavanjih avstrijskega civilnega prava razvil do zadnje podrobnosti premišljen sistem. V njem je na številna vprašanja podal izvirne odgovore ter oblikoval samonikle koncepte, ki so bistveno vplivali na nadaljnji razvoj avstrijskega civilnega prava.

Preden pa si na kratko ogledamo Kranjčev sistem, se velja vsaj bežno seznaniti z nekaterimi podatki o njegovem življenju.

2. Josef Krainz³

Jožef Krajnc se je rodil leta 1821 v Škalah pri Velenju. V šolo je šel šele z 12 leti, in sicer v tretji razred normalke v Celju, kjer je obiskoval tudi gimnazijo. Leta 1841 se je vpisal na pravno fakulteto v Gradcu, ki jo je končal leta 1845. Še pred tem je že leta 1842 pridobil doktorat iz filozofije.

Po koncu študija je vstopil v službo pri magistratu v Radgoni, nato pa v Gradcu. Leta 1847 je opravil praktični izpit za kazenskega sodnika pri apelacijskem sodišču v Celovcu. Potem ko je do leta 1848 opravil dva juridična rigorozna, se je ob marčnih dogodkih za nekaj časa usmeril v politiko.

Julija 1848 je bil pri 27 letih izvoljen v dunajski državni zbor. Ko je bil 7. septembra 1848 sprejet in podpisan Zakon o

---

³ Povzeto po J. Polec, SBL I., 547. Gl. tudi E. Volčič, Slovan, 1885 s sliko.